

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ

Esi- ja perusopetuksen oppimisen ja koulunkäynnin tuen lainsäädännön uudistus

Webinaarit tammikuu 2025

OKM

Webinaarien aikataulut

- Tuen uudistuksen kokonaisuuden käsittely
  - 9.1. klo 14-16
  - 15.1. klo 14-16
  - 21.1. klo 14-16
  - 29.1. klo 14-16
  - 5.2. klo 14-16 ruotsinkielinen
- 4.2. klo 14-16 tuen uudistuksen webinaari, joka on kohdennettu muille kuin kunnallisille opetuksen järjestäjille tuen velvoitteista kotikuntakorvauksen noston myötä

Uudistuksen taustaa

- Uudistuksen taustalla ovat yhtäältä oppimistulosten lasku ja oppilaiden lisääntyneet tuen tarpeet, sekä toisaalta nykyisten tuen käytäntöjen epäselvyys. Vaikka nykyistä tehostettua ja erityistä tukea saavien oppilaiden määrä on kasvanut, ei tuen tasoille sisältyvien konkreettisten tukitoimien määrä ole lisääntynyt vaan päinvastoin vähentynyt.
- Oppimisen tuen nykyisen järjestelmän keskeinen ongelmakohta on se, etteivät oppilaat aina saa tarvitsemiaan tukitoimia, vaikka hallinnollisesti ovat tietyllä tuen tasolla.
- Tuen toteuttamisessa on myös huomattavaa alueellista vaihtelua.
- Lisäksi tuen saaminen viipyy usein niin pitkään, että oppimisvaikeudet ja koulunkäynnin ongelmat ehtivät kasaantua. Myöskään oppilaan oikeus pienryhmäopetukseen ei nykyisin aina toteudu.
- Tuen asiakirjojen ja hallintopäätöksen valmistelu nykyisessä muodossa kuormittaa sekä opettajia että rehtoreita.
- Oppilaan oikeuksien ja perusopetuksen suorittamisen kannalta on ongelmallista, että paikoin oppimäärän yksilöllistämistä (ts. oppimäärän rajaamista ja tavoitetason madaltamista) koskevia päätöksiä tehdään ilman, että oppilas olisi saanut varsinaisia tukitoimia, kuten erityisopetusta.

Uudistuksen tavoitteet

- Tavoitteena on vahvistaa oppilaan oikeutta saada tarvitsemiaan tukimuotoja ja tukitoimia opetukseen osallistumiseksi, opetussuunnitelman tavoitteiden saavuttamiseksi sekä perusopetuksen oppimäärän suorittamiseksi
- Tukimuotojen ja tukitoimien järjestämistä yhtenäistetään valtakunnallisesti ja varmistetaan kouluille riittävät resurssit niiden toteuttamiseen.
- Uudistuksen keskiössä ovat oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt, joihin lainsäädäntö jatkossa velvoittaa opetuksen järjestäjät.
- Uudistuksella vahvistetaan varhaisia tukitoimia, joiden avulla oppilas saa tukea oppimiseensa mahdollisimman aikaisessa vaiheessa ja matalalla kynnyksellä. Riittävästi ja oikea-aikaisesti kohdennetuilla tukimuodoilla arvioidaan voitavan vähentää vahvempien tukitoimien tarvetta pitkällä aikavälillä.
- Uudistuksella vähennetään myös opetushenkilöstön hallinnollista työtä tuen asiakirjojen valmistelussa.
- Säädetään erikseen viimesijaisina pidettävistä toimista, joiden myötä voidaan poiketa perusopetuksen oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista.

Mikä muuttuu oppimisen ja koulunkäynnin tuessa?

- Aikaisempaan tuen tasoihin perustuvan järjestelmän sijaan jatkossa säädetään konkreettisista tukimuodoista ja tukitoimista
- Oppilaan saaman tuen suunnittelu ja päätöksenteko perustuu jatkossa konkreettisiin tukimuotoihin ja tukitoimiin, ei hallinnollisiin tuen tasoihin.
- Tukimuotojen ja tukitoimien toteutuksessa korostuu nykyistä vahvemmin suunnitelmallisuus ja ennakointi
- Samanaikaisopetuksen ja opetushenkilöstön keskinäisen yhteistyön merkitys painottuu tuen toteutuksessa
- Uudistuksen pääpaino on ryhmäkohtaisissa tukimuodoissa. Nämä muuttavat tuen painopistettä selvästi ennaltaehkäisevään suuntaan
- Uudistuksen myötä vahvistetaan opetuksen laatua ja opetusryhmien työrauhaa lisäämällä myös pienryhmäopetusta jokaiseen kouluun. Pienryhmässä annettava opetus sisältyy sekä ryhmäkohtaisiin tukimuotoihin että oppilaskohtaisiin tukitoimiin.

Uudistettu lainsäädännön kokonaisuus

- 4 a § Erikoissairaanhoidon potilaana olevan oppilaan opetus ja konsultatiivinen sairaalaopetuspalvelu
- 18 § Opetuksen poikkeava järjestäminen

• 4 a luku: Oppimisen ja koulunkäynnin tuki ja perusopetuksen oppimäärästä poikkeaminen

- 20 a § Oppilaan oikeus oppimisen ja koulunkäynnin tukeen
- 20 b § Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt ja ryhmäkohtaiset tukimuodot
- 20 c § Oppilaskohtaiset tukitoimet ja niiden järjestäminen
- 20 d § Oppilaskohtaisen tuen tarpeen arviointi
- 20 e § Oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskeva suunnitelma
- 20 f § Tukea koskeva päätös
- 20 g § Opetusryhmien muodostaminen
- 20 h § Perusopetuksen oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista poikkeaminen
- 20 i § Perusopetuksen järjestäminen oppilaalle oppimiskykyyn vaikuttavan vamman, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen perusteella

Lainsäädännön sisältöjä

20 a § Oppilaan oikeus oppimisen ja koulunkäynnin tukeen

- Laissa säädetään nykyistä tarkemmin oppilaan oikeudesta saada tukitoimia opetukseen osallistumiseksi ja perusopetuksen oppimäärän suorittamiseksi
- Oppilaalla on aina ensisijaisesti oikeus ryhmäkohtaisiin tukimuotoihin
  - Jos oppilaalla on vaikeuksia opinnoissaan etenemisessä tai opetukseen osallistumisessa → oikeus yleiseen tukiopetukseen sekä erityisopettajan antamaan opetukseen muun opetuksen yhteydessä
  - Jos oppilaalla ei ole riittävästi opetuskielen taitoa perusopetuksen oppimäärän suorittamiseksi → oikeus opetuskielen tukiopetukseen
- Jos ryhmäkohtaiset tukimuodot ovat riittämättömiä, on oppilaalla oikeus saada lisäksi yksilöllisesti kohdennettuja oppilaskohtaisia tukitoimia
- Perusopetuksen oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista poikkeaminen joko kokonaan tai osittain on viimesijainen toimi oppilaan opintojen edistämiseksi

Oppimisen ja koulunkäynnin tuki

- **Oppimisen tuki** toteutuu ensisijaisesti pedagogisena tukena, jolla vastataan erilaisiin oppimisen haasteisiin ja oppimisvaikeuksiin.
- Oppimisvaikeuksilla tarkoitetaan esimerkiksi kielellisiä, lukemiseen, kirjoittamiseen, matematiikkaan tai vieraiden kielten opiskeluun liittyviä haasteita sekä ei-kielellisinä (esim. motoriset tai hahmottamisen haasteet) tai laaja-alaisempina vaikeuksina esiin tulevia oppimisvaikeuksia.
- Oppimiseen liittyvien vaikeuksien lisäksi oppilaalla voi olla vaikeuksia sosiaalisten suhteiden, tunteiden säätelyn, tarkkaavaisuuden tai käyttäytymisen haasteiden vuoksi.
- Uudistuksessa pyritään vahvistamaan niitä pedagogisen tuen keinoja, jotka kuuluvat opetustoimen ja koulun tehtäviin ja ovat opetushenkilöstön pedagogisella asiantuntemuksella toteutettavissa.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuki

- **Koulunkäynnin tuki** toteutuu ensisijaisesti yhteisöllisenä opiskeluhoitona, jonka toteuttaminen kuuluu kaikille oppilaitosyhteisössä toimiville. Yhteisöllinen opiskeluhoito, jolla vaikutetaan koko yhteisön toimintakulttuuriin, on edelleen keskeinen koulunkäynnin ja osallistumisen tukemisen muoto. Opiskeluhoollosta säädetään oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa (1287/2013).
- Uudistuksessa korostetaan siis yhteisöllisen opiskeluhoillon keskeisyyttä koulunkäynnin tukemisessa sekä selkiytetään mm. opiskeluhoitopalvelujen asiantuntijoiden kanssa tehtävää moniammatillista yhteistyötä tuen prosesseissa
- Lisäksi oppilaiden oppimista ja hyvinvointia sekä sosiaalisia ja psyykkisiä valmiuksia tuetaan tarvittaessa yksilöllisten tarpeiden mukaan opiskeluhoillon palveluilla. Perusopetuslaissa ei kuitenkaan säädetä hyvinvointialueen vastuulle kuuluvista palveluista tai henkilöstöstä, joka ei kuulu opetustoimeen.
- Jos oppilaalla on vaikeuksia osallistua opetukseen, koulunkäynnin ja osallistumisen tukemista toteutetaan myös perusopetuslain mukaisten tukimuotojen tai tukitoimien avulla.
- Laissa veloitetaan opetuksen järjestäjää varmistamaan sellaiset opetusjärjestelyt, jotka vahvistavat koulunkäynnin tukea. Esimerkiksi säädetään koulunkäyntiavustajien tai koulunkäynninohjaajien hyödyntämisestä oppilaiden koulunkäynnin ja opetukseen osallistumisen tukena.

20 b § Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt ja ryhmäkohtaiset tukimuodot

- Uudistuksen keskiössä ovat **oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt**, joihin lainsäädäntö jatkossa velvoittaa opetuksen järjestäjät.
- Opetuksen järjestäjän on varmistettava oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt ja järjestettävä ryhmäkohtaisia tukimuotoja osana koulun ja esiopetuksen perustoimintaa
- Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt koskevat kaikkea esi- ja perusopetuksen toimintaa.
- Niillä tarkoitetaan
  - opetusryhmien muodostamista siten, että opetuksen tavoitteet voidaan saavuttaa ja opettajan on mahdollista huomioida opetusryhmän tarpeet riittävän hyvin
  - luokka- tai ryhmäkohtaisten koulunkäyntiavustajien tai koulunkäynninohjaajien hyödyntämistä oppilaiden koulunkäynnin ja opetukseen osallistumisen tukena.
  - oppilaiden erilaiset tarpeet ja edellytykset huomioon ottavaa opetusta sekä pedagogisia ratkaisuja, kuten eriyttämistä. Opetuksen eriyttämisen avulla on huomioitava paitsi tuen tarpeet, myös nopeammin etenevät tai laajempia tavoitteita opiskeluunsa tarvitsevat oppilaat.

20 b § Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt ja ryhmäkohtaiset tukimuodot

- Opetuksen järjestäjän on järjestettävä **ryhmäkohtaisia tukimuotoja** suunnitelmallisesti osana koulun perustoimintaa
- Ryhmäkohtaiset tukimuodot ovat ensisijaisia tukimuotoja, joita annetaan joustavasti muodostetuille pienemmille ryhmille oppilaita tarpeiden ja tilanteiden mukaan
- Ryhmäkohtaisia tukimuotoja on annettava suunnitelmallisesti ilman hallintopäätöksiä
- Opetuksen järjestäjän on varattava lukuvuosittain opetussuunnitelmaan perustuvassa suunnitelmassa yhteensä vähintään 0,122 opetustuntia/viikossa/koulun oppilas ryhmäkohtaisiin tukimuotoihin.
- Ryhmäkohtaiset tukimuodot tulee huomioida paikallisessa tuntikehyksessä ja opettajien lukujärjestyksessä
- Ryhmäkohtaisia tukimuotoja annetaan samanaikaisopetuksena oppilaan omassa luokassa tai pienemmässä ryhmässä esimerkiksi jakotunteja hyödyntäen. Pienemmän ryhmän kokoa ei määritellä valtakunnallisesti, vaan siitä päättää opetuksen järjestäjä lainsäädännön vaatimukset huomioon ottaen.

Ryhmäkohtaiset tukimuodot perusopetuksessa

- Tarkoituksena on tukea oppilasta opetussuunnitelman tavoitteiden saavuttamisessa ja perusopetuksen oppimäärän suorittamisessa
  - **Yleinen tukiopetus** on yleistä, kaikkiin oppiaineisiin tai oppimisen vaikeuksiin kohdentuvaa tukiopetusta. Tavoitteena on tunnistaa tuen tarpeita ja reagoida niihin varhaisessa vaiheessa, sekä tunti- että henkilöstöresurssia kohdentamalla
  - **Opetuskielen tukiopetus** keskittyy kohdentamaan annetun tukiopetuksen suoraan opetuskielen oppimiseen. Opetuskielen tukiopetus ei ole peruskielitaidon opetusta, vaan tukea opetuskielen hallintaan. Opetuskielen tukiopetuksen tarve tulee tunnistaa ja resursoida ennakoivasti
    - Yleistä tukiopetusta sekä opetuskielen tukiopetusta voidaan antaa joko oppilaan työjärjestyksen mukaisten, sellaisten oppituntien aikana, joihin tuen tarve liittyy, tai oppituntien ulkopuolella. Sitä voidaan antaa samanaikaisopetuksena oppilaan tavallisessa opetusryhmässä tai pienemmässä ryhmässä esimerkiksi jakotunteja hyödyntäen
  - **Erityisopettajan opetus muun opetuksen yhteydessä** on luonteeltaan tilapäisempää ja opetusryhmän tarpeisiin perustuvaa. Voidaan toteuttaa esimerkiksi yhteisopettajuuden avulla tai joustavasti pienryhmässä

Ryhmäkohtaiset tukimuodot esiopetuksessa

- POL 20 b §:ää sovelletaan sekä esi- että perusopetuksessa
- Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt koskevat kaikkea esi- ja perusopetuksen toimintaa.
- Esiopetuksessa toteutetaan ryhmäkohtaisia tukimuotoja esiopetuksen toiminnalle luonteenomaisella tavalla. Etenkin erityisopettajan opetus muun opetuksen yhteydessä on esiopetuksessa tärkeä tukimuoto.
- Esiopetuksessa tuetaan myös oppilaiden opetuskielen hallintaa osana esiopetuksen toimintaa sille luonteenomaisella tavalla. Yleinen tukiopeus puolestaan tukee esiopetuksen tavoitteiden ja oppimiskokonaisuuksien toteutumista
- Perusopetuksen osalta tuntiperusteisesti velvoittava resursointi ryhmäkohtaisiin tukimuotoihin ei kuitenkaan suoraan sovellu esiopetuksen toimintaan, jota ei toteuteta käytännössä tuntijakoon perustuen oppituntikohtaisesti.
- Esiopetuksessa opetuksen järjestäjän tulee huolehtia etenkin riittävästä erityisopettajan opetusresurssista ryhmäkohtaisten tukimuotojen toteuttamiseksi.

20 c § Oppilaskohtaiset tukitoimet

- Oppilaalla on oikeus saada oppilaskohtaisia tukitoimia viipymättä, jos ryhmässä toteutetut tukimuodot ovat riittämättömiä, ja niitä toteutettaessa tulee tehdä opettajien välistä yhteistyötä.
- Oikeus oppilaskohtaisiin tukitoimiin on oppilaalla,
  - jonka opinnot eivät ryhmäkohtaisista tukimuodoista huolimatta etene, tai
  - jolla on ryhmäkohtaisista tukimuodoista huolimatta vaikeuksia osallistua opetukseen.
- Oppilaalle on annettava oppilaskohtaisia tukitoimia silloin, kun
  - häntä ei voida riittävästi tukea ryhmäkohtaisilla tukimuodoilla tai
  - tukitoimia on tarpeen jatkaa säännöllisesti.

20 c § Oppilaskohtaiset tukitoimet

- Oppilaskohtaisia tukitoimia annetaan oppilaalle **tuen tarpeen arvioinnin** perusteella.
- Oppilaskohtaisista tukitoimista tulee tehdä **tuen tarpeen arviointiin perustuva suunnitelma** sekä **hallintopäätös**
- Silloin, kun oppilaan opettajat katsovat, että ryhmäkohtaiset tukimuodot ovat riittämättömiä tukemaan oppilaan oppimista ja koulunkäyntiä, käynnistyy oppilaan kohdalla oppilaskohtaisen tuen tarpeen arviointi.
- Myös huoltajat voivat tuoda esiin havaintonsa ryhmäkohtaisten tukimuotojen riittävydestä.
- Ryhmäkohtaisten tukimuotojen riittämättömyys voidaan todeta poikkeuksellisesti aikaisempien tietojen perusteella jo perusopetuksen alkaessa esimerkiksi sellaisella oppilaalla, joka tarvitsee opetukseen osallistumiseksi tulkitsemispalvelua tai apuvälineitä.

20 c § Oppilaskohtaiset tukitoimet

- Oppilaskohtaisia tukitoimia ovat
  - **Erytisopettajan opetus osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä.** Tarkoitetaan vain erityisopettajan antamaa opetusta. Opetuksen etenemisen lähtökohtana oppilaan yksilölliset tarpeet. Erytisopettaja antaa opetusta pääsääntöisesti pienryhmässä. Voidaan toteuttaa osittain myös samanaikaisopetuksena toisen opettajan kanssa. Erytisopettajan opetus osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä tarkoittaa, että esimerkiksi yhden oppiaineen opetustunneista alle puolet voi olla erityisopettajan opettamaa
  - **Erytisopettajan tai erityisluokanopettajan opetus pienryhmässä.** Erytisopettajan tai erityisluokanopettajan opetuksella pienryhmässä tarkoitetaan yhden tai useamman oppiaineen opetusta kokonaan pienryhmässä.
  - **Erytisluokanopettajan opetus erityisluokassa** tarkoittaa oppilaan opetuksen järjestämistä erityisluokassa. (Vrt. esimerkiksi opetuksen järjestäminen oppilaalle vamman, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen perusteella).

20 c § Oppilaskohtaiset tukitoimet:

Oppilaskohtaiset tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä henkilökohtaiset apuvälineet

- Oppilaskohtaisia tukitoimia ovat myös **oppilaskohtaiset tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä henkilökohtaiset apuvälineet** POL 31 § nojalla annettuina. Näillä tarkoitetaan sellaisia palveluita, jotka ovat edellytys oppilaan opetukseen osallistumiselle ja perusopetuksen tavoitteiden saavuttamiselle. Näillä voidaan tarkoittaa esimerkiksi henkilökohtaisten kommunikaatiovälineiden hyödyntämistä osana oppilaan opetusta
- Oppilaskohtaiset avustajapalvelut tulevat kyseeseen tilanteissa, joissa muut osana koulun perustoimintaa järjestettävät oppimista tukevat opetusjärjestelyt ja mahdollinen ryhmäkohtainen koulunkäyntiavustaja eivät tue riittävästi oppilaan perusopetuksen oppimäärän ja opetussuunnitelman tavoitteiden saavuttamista.
- Esiopetuksessa yksilökohtaiset avustajapalvelut tulevat kyseeseen tilanteessa, joissa muut osana esiopetuksen perustoimintaa järjestettävät oppimista ja osallistumista tukevat järjestelyt ja mahdollinen ryhmäkohtainen avustaja eivät tue riittävästi oppilaan osallistumista esiopetukseen ja opetussuunnitelman tavoitteiden saavuttamista.
- Oppilaalla ja huoltajalla on oikeus saada asiasta hallintolaissa hallintopäätökselle asetetut vaatimukset täyttävä valituskelpoinen päätös.

Tukimuodot ja tukitoimet

Ryhmäkohtaiset tukimuodot

1. Yleinen tukiopetus
2. Opetuskielen tukiopetus
3. Erityisopettajan opetus muun opetuksen yhteydessä

Oppilaskohtaiset tukitoimet

4. Erityisopettajan opetus osittain pienryhmässä
5. Erityisopettajan tai erityisluokanopettajan opetus pienryhmässä
6. Erityisluokanopettajan opetus erityisluokassa
7. Tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä apuvälineet

Perusopetuksen oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista poikkeaminen

- Tavoitekokonaisuuskokonaisuuden eteneminen
- Oppiaineen tavoitteiden ja sisältöjen rajaaminen
- Tilapäinen vapauttaminen terveydentilan vuoksi

Opetuksen järjestäminen oppilaalle oppimiskykyyn vaikuttavan vamman, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen perusteella

- Opiskelu oppiaineittain (tarpeen mukaan: oppilaskohtaiset tukitoimet + tarvittaessa oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista poikkeaminen)
- Opiskelu toiminta-alueittain

Opetusryhmien muodostaminen ja oppilaskohtaiset tukitoimet

20 g § Opetusryhmien muodostaminen

- Osana uudistusta on tarkennettu opetusryhmien muodostamista koskevaa sääntelyä oppilaan omassa koulussa ja luokassa toteutettavan tuen mahdollistamiseksi.
- Nykyisin perusopetusasetuksessa olevat erityisluokkien ryhmäkokoja koskevat säännökset on nostettu lain tasolle
- Säädetään lisäksi, että yhden opettajan opettamassa opetusryhmässä saa olla enintään 5 oppilasta, jotka saavat oppilaskohtaisena tukitoimena
  - Erityisopettajan tai erityisluokanopettajan opetusta pienryhmässä
  - Erityisluokanopettajan opetusta erityisluokassa
- Tilapäinen poikkeaminen opetusryhmien muodostamista koskevaan sääntelyyn
  - Tilapäisellä ylittämisellä tarkoitetaan tilanteita, jolloin kouluun siirtyisi oppilas toisesta koulusta tai toisen opetuksen järjestäjän koulusta kesken lukukauden, eikä opetusryhmiä saataisi tarkoituksenmukaisesti muodostettua
  - Tällöin yhden opetusryhmän osalta viiden oppilaan enimmäismäärä voi ylittyä enintään sen lukukauden ajan, jona oppilas on siirtynyt kouluun

Oppilaskohtaiset tukitoimet 1/3

1. Erityisopettajan opetus osittain pienryhmässä tai muun opetuksen yhteydessä
  - tämä tukitoimi vastaa yksittäisiin oppiaineisiin tai oppimisen osa-alueisiin liittyviin kevyempiin tai tilapäisempiin tuen tarpeisiin (kuten lukivaikeus)
  - oppilaan opetusryhmä on perusopetuksen opetusryhmä (ns. yleisopetuksen luokka)
  - vastuu luokan- tai aineenopettajalla
  - alle puolet yksittäisen oppiaineen tunneista erityisopettajan opetuksessa pienryhmässä tai muun opetuksen yhteydessä
- Erityisopettajan opetus osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä on erityisopettajan opetusta esimerkiksi viikoittain. Yhden oppiaineen opetustunneista alle puolet voi olla erityisopettajan opettamaa.
- Erityisopettajan opetus toteutetaan pääsääntöisesti pienryhmässä. Se voidaan toteuttaa myös oppilaan omassa luokassa muun opetuksen yhteydessä, jos erityisopettajan opetuksen lähtökohtana ovat oppilaan yksilölliset tarpeet.

Oppilaskohtaiset tukitoimet 2/3

2. Erityisopettajan tai erityisluokanopettajan opetus pienryhmässä

- tämä tukitoimi vastaa kokonaisvaltaisempiin tai laajemmin oppimiseen ja koulunkäyntiin vaikuttaviin tuen tarpeisiin, kuten tarkkaavuuden pulmat, käyttäytymisen haasteet tai useammassa oppiaineessa ilmenevät oppimisvaikeudet
  - oppilaan opetusryhmä on perusopetuksen opetusryhmä (ns. yleisopetuksen luokka)
  - päävastuu luokan- tai aineenopettajalla
  - yhden tai useamman oppiaineen oppitunneista enemmän kuin puolet erityisopettajan/erityisluokanopettajan pienryhmässä
  - pienryhmäopetuksesta vastuu erityisopettajalla/erityisluokanopettajalla
  - tätä tukimuotoa saavia oppilaita voi olla tavallisessa luokassa enintään 5
- Pienryhmäopetusta saavat oppilaat opiskelevat osan oppiaineista tavallisessa luokassa ja osan oppiaineista pienryhmässä erityisopettajan tai erityisluokanopettajan opetuksessa
  - Pienryhmissä opiskelevien oppilaiden kohdalla tavallisen luokan oppituntien osalta on noudatettava viiden oppilaan enimmäismäärää koskevaa sääntelyä. Tämä koskee siis ao. oppilaiden kohdalla kaikkia oppiaineita ja oppitunteja.

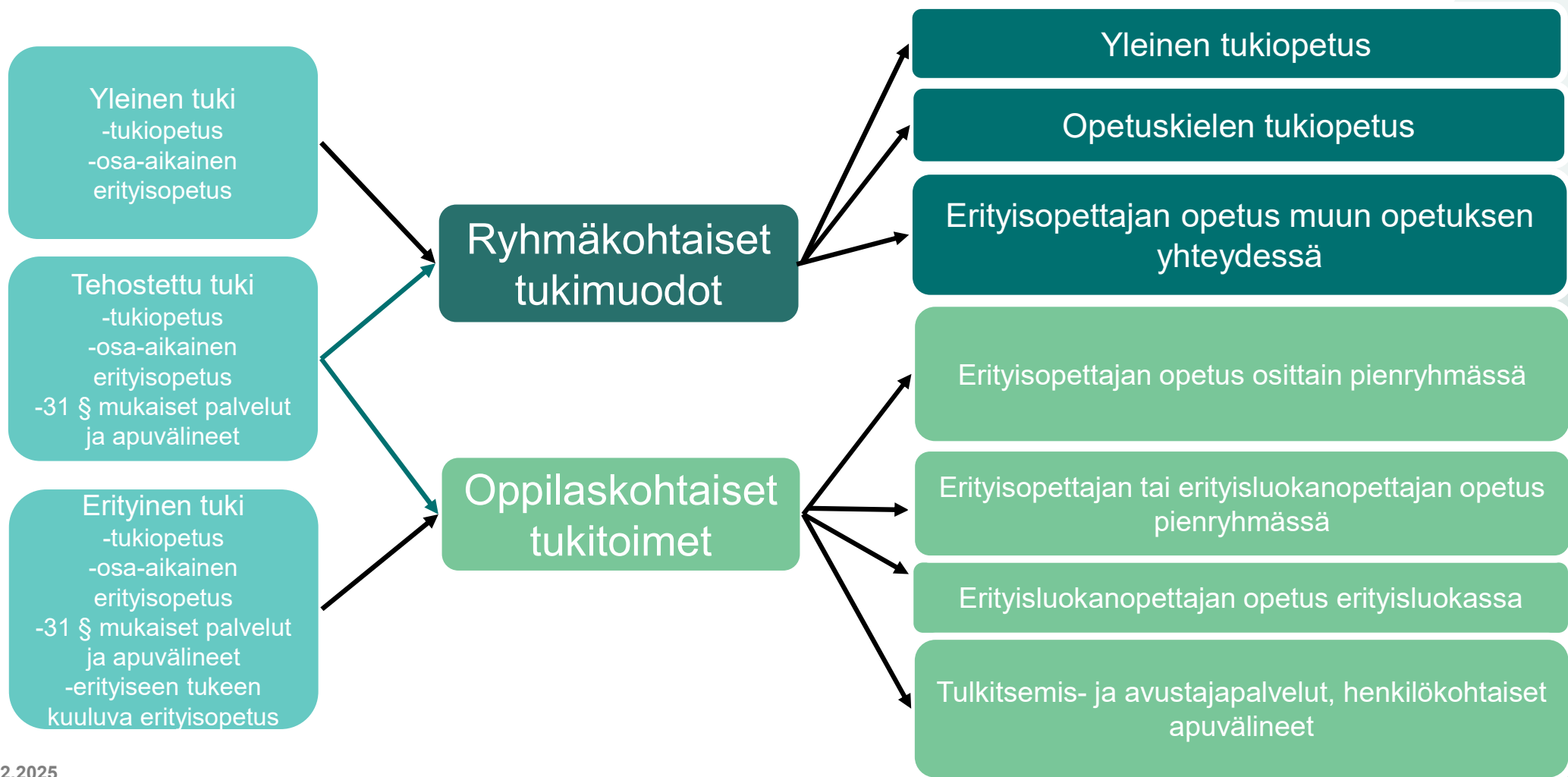
Oppilaskohtaiset tukitoimet 3/3

3. Erityisluokanopettajan opetus erityisluokalla

- tämä tukitoimi vastaa kaikkein vaativimpiin tuen tarpeisiin, jotka ovat luonteeltaan usein kokonaisvaltaisempia ja laajasti oppimiseen ja/tai koulunkäyntiin vaikuttavia laaja-alaisia oppimisvaikeuksia tai merkittäviä muita vaikeuksia koulunkäynnissä
- oppilaan opetusryhmä on erityisluokka
- vastuu erityisluokanopettajalla
- erityisluokkia koskevat erilliset ryhmäkokosäännökset 20 g §:n 3–4 mom: *Erityisluokanopettajan opetuksessa erityisluokassa saa olla enintään kymmenen oppilasta. Erityisluokan enimmäiskoko voidaan ylittää tilapäisesti. Erityisluokanopettajan opetuksessa erityisluokassa saa olla enintään kahdeksan 20 i §:n 1 momentissa tarkoitetussa opetuksessa olevaa oppilasta tai enintään kuusi mainitun pykälän 2 momentin mukaisessa opetuksessa olevaa oppilasta.*
- näitä oppilaita koskee myös perusopetuksen tavallisia luokkia koskeva raja-
aus viiden oppilaan enimmäismäärästä.
- Erityisluokissa opiskelevat oppilaat voivat pedagogisina järjestelyinä osallistua yksittäisten oppituntien osalta tavallisen luokan opetukseen silloin kun oppilaan tilanne ja opetusryhmän tilanne sen mahdollistaa. Erityisluokissa opiskelevien oppilaiden osallistumisessa tavallisen luokan oppitunneille on noudatettava viiden oppilaan enimmäismäärää koskevaa sääntelyä.

Muutokset tuen järjestämisessä

Perusopetuksen oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista poikkeaminen

20 h § Oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista poikkeaminen

- Uudistuksen myötä perusopetuslaissa säädetään erikseen toimista, joiden myötä voidaan tarvittaessa poiketa perusopetuksen oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista
- Oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamisessa on kyse oppilaan perusoikeuksien rajaamisesta. Tämä on mahdollista viimesijaisena toimenä oppilaan opintojen etenemiseksi.
- Näiden toimien tulisi koskea vain pientä osaa oppilaista, ja ne edellyttävät harkintaa ja sitä, etteivät edeltävät tukitoimet ole riittäviä
- Toimet edellyttävät tukea koskevaa suunnitelmaa ja hallintopäätöstä
- Opetussuunnitelman tavoitteista voidaan poiketa oppilaskohtaisesti
  - muodostamalla opetussuunnitelman tavoitteista erilaajuisia tavoitekokonaisuuksia, joiden suorittaminen on edellytyksenä opinnoissa etenemiselle
  - rajaamalla oppimäärää tai opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä
  - vapauttamalla oppilas oppiaineen oppimäärän suorittamisesta tilapäisesti

Tavoitekokonaisuuksittain opiskelu

- Paikallisen opetussuunnitelman mukaisista tavoitteista voidaan oppilaskohtaisesti poiketa muodostamalla opetussuunnitelman tavoitteista erilaajuisia tavoitekokonaisuuksia, joiden suorittaminen hyväksytysti on edellytyksenä opinnoissa etenemiseen kyseisessä oppiaineessa.
- Oppilaalle laadittavassa suunnitelmassa muodostetaan opetuksen tavoitteista ja sisällöistä vuosiluokkakohtaisia tavoitteita ja sisältöjä laajempia tai suppeampia tavoitekokonaisuuksia oppilaan tarpeiden mukaan.
- Oppilas etenee opinnoissaan tavoitekokonaisuuksia suorittamalla siten, että niiden hyväksytysti suorittaminen on edellytyksenä etenemiselle.
- Tämä mahdollistaa sekä vuosiluokan oppimäärää nopeammin, että hitaammin etenevän opiskelun. Oppilas voi osallistua opetukseen vuosiluokittain etenevässä opetusryhmässä, mutta hänen opintonsa etenevät vuosiluokittain määriteltyjen tavoitteiden sijaan erilaajuisina tavoitekokonaisuuksina

Perusopetuksen oppiaineen oppimäärän rajaaminen

- Perusopetuksen oppiaineen oppimäärästä voidaan poiketa rajaamalla oppiaineen oppimäärän tavoitteita ja sisältöjä oppilaskohtaisesti.
- Oppiaineen oppimäärän rajaaminen tehdään tavoitteita tai sisältöjä karsimalla tai supistamalla
  - voidaan tehdä määrittelemällä oppilaalle matalampia tavoitteita hänen edellytystensä mukaisesti, tai vähentämällä oppilaan opiskelemia sisältöjä.
  - tarkoittaa oppiaineen oppimäärän rajaamista siten, ettei oppilas opiskele kyseisessä oppiaineessa yleistä oppimäärää.
- Oppimäärän rajaamisen tulee perustua perusopetuksen arviointikriteereihin siten, että mikäli oppilas ei tukitoimista huolimatta kykene saavuttamaan arvosanan 5 edellyttämää osaamista, vasta silloin tulisi oppimäärän rajaamista harkita.
- Oppimäärän rajaaminen voidaan tehdä vain oppilaalle, joka saa oppilaskohtaisena tukitoimena erityisopettajan antamaa opetusta pienryhmässä tai erityisluokanopettajan antamaa opetusta erityisluokassa.
- Oppimäärän rajaamisella on vaikutuksia oppilaan suoriutumiseen siten, ettei hän voi saavuttaa välttävää osaamista eli arvosanaa 5 korkeampia arvosanoja. Lisäksi rajaamisella on vaikutuksia oppilaan hakeutumiseen toisen asteen opintoihin.

Vapauttaminen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta tilapäisesti

- Oppilas voidaan terveydellisistä syistä tilapäisesti vapauttaa suorittamasta oppiaineen oppimäärää.
- Terveydellisillä syillä tarkoitetaan vammaa, sairautta tai toimintakyvyn rajoitetta.
- Tilapäisellä vapauttamisella tarkoitetaan lyhytaikaista tai määräaikaista opetukseen osallistumattomuutta. Opetukseen osallistumattomuus voi koskea oppiaineen oppituntia viikoittain enintään 4 kk:n ajan.
- Jos tilapäinen vapauttaminen ei riitä, tulee soveltaa 20 i §:n mukaisesti järjestettävää opetusta.
- Opetuksen järjestäminen pysyvästi toisin tehdään POL 18 §: nojalla

POL 18 § Opetuksen poikkeava järjestäminen

- Oppilaan opetus voidaan järjestää osittain toisin kuin tässä laissa säädetään, mikäli oppiaineen oppimäärän suorittaminen olisi perusopetuksen oppilaalle aikaisemmat opinnot tai esi- ja perusopetuksen oppilaan terveydentila huomioon ottaen kohtuutonta
- Oppilas voi jättää suorittamatta perusopetuksen oppiaineen oppimäärän tai vuosiluokan oppimäärän, mikäli oppilas on osoittanut, että hänellä on joltakin osin ennestään oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot
- Opetuksen järjestäjä tekee huoltajan hakemuksesta päätöksen opetuksen järjestämisestä toisin tai oppimäärän suorittamatta jättämisestä

**Tuen tarpeen arviointi,
suunnitelma ja tukea
koskeva päätös sekä
moniammatillinen
yhteistyö**

20 d § Oppilaskohtaisen tuen tarpeen arviointi

- Tuen tarpeen arvioinnissa selvitetään
  - oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarve
  - opintojen etenemisen tilanne ja aiemmat (ryhmäkohtaiset) tukimuodot
  - oppilaan edun mukaiset oppilasta parhaiten tukevat tukitoimet.
- Osana arviointia selvitetään tukitoimien lisäksi tarve oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamiselle.
- Oppilaskohtaisten tukitoimien tarpeen arviointi tehdään järjestettäessä opetusta oppilaalle, jolle ryhmäkohtaiset tukimuodot eivät ole riittäviä. Lisäksi arviointi tehdään järjestettäessä opetusta oppilaalle vamman, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen perusteella.
- Arvioinnin tukitoimien tarpeesta tekevät oppilaan opettajat. Tarvittaessa ja pyydettyä arviointiin osallistuvat opettajien lisäksi opiskeluhuollon ammattilaiset tai muut asiantuntijat.
- Oppilaan omat mielipiteet tulee selvittää ja ottaa huomioon hänen ikänsä ja kehityksensä edellyttämällä tavalla. Oppilaan huoltajille tai muulle lailliselle edustajalle tulee antaa mahdollisuus osallistua arviointiin.
- Tuen tarpeen arviointi ei edellytä erillistä arvioasiakirjan tuottamista

20 e § Oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskeva suunnitelma

- Oppilaskohtaisen tuen tarpeen arvioinnin perusteella laaditaan oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskeva suunnitelma.
- Suunnitelman laativat oppilaan opettajat. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajan tai tarvittaessa oppilaan muun laillisen edustajan kanssa.
- Suunnitelmasta tulee käydä ilmi oppilaskohtaisten tukitoimien toteuttaminen ja seuranta.
- Perusopetuksen oppimäärästä tai tavoitteista poikettaessa sekä järjestettäessä opetus 20 i §:n mukaisesti, suunnitelmasta tulee käydä ilmi oppilaskohtaiset tavoitteet ja sisällöt, opinnoissa eteneminen sekä oppilaan arvioinnin periaatteet.
- Suunnitelman toteutumista ja tukitoimien riittävyyttä arvioidaan tarvittaessa, kuitenkin vähintään kerran lukuvuodessa.

20 f § Tukea koskeva päätös

- Opetuksen järjestäjä tekee kirjallisen päätöksen koskien
  - oppilaskohtaisia tukitoimia
  - perusopetuksen oppimäärästä ja opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamista
  - opetuksen järjestämistä oppilaalle vamman, sairauden tai muun toimintakyvyn rajoitteen perusteella
- Päätös tehdään tuen tarpeen arvioinnin mukaisesti viipymättä.
- Hallintopäätöksen valmistelussa noudatetaan hallintolain menettelyjä
- Päätöksen tarkistamisen määräajoista ei säädetä erikseen - päätöstä muutetaan tarvittavilta osin tai tehdään uusi tukea koskeva päätös, mikäli oppilaan tilanteessa ja tuen tarpeessa tapahtuu oleellisia muutoksia.

Oppimisen ja koulunkäynnin tukeen liittyvä moniammatillinen yhteistyö: 20 c §, 20 d §

- Uudistus selkeyttää sitä, milloin moniammatillista yhteistyötä tehdään oppilaan oppimisen tuen osalta.
- Moniammatillisen työn rooli ei vähene, mutta aloite on koululla/opettajilla; ei laissa säädetty velvoite.
  - Jos oppilaan tuen tarpeen arviointi edellyttää moniammatillista osaamista, osallistuvat tukitoimien tarpeen arviointiin **tarvittaessa ja pyydettyäessä** opettajien lisäksi opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaiset tai muut asiantuntijat (20 d §)
  - Moniammatillinen yhteistyö voi tukea oppilaan tuen suunnittelemista, mutta ei ole edellytys sen toteutumiselle. (20 c §)
  - **Moniammatillista yhteistyötä on tehtävä** erityisesti silloin, jos oppilaskohtaiset tukitoimet eivät riitä tukemaan oppilasta riittävästi tai haastava tilanne on riski oppilaan fyysiselle ja psyykkiselle terveydelle tai sosiaaliselle hyvinvoinnille
- Moniammatillista yhteistyötä tehdään ensisijaisesti opiskeluhuoltopalvelujen kanssa (järjestäminen hyvinvointialueen vastuulla).
- **Oppimisen ja koulunkäynnin tukeen liittyvä moniammatillinen yhteistyö ei ole** (yhteisöllistä tai yksilökohtaista) **opiskeluhuoltoa**, josta säädetään oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa (1287/2013).

Muutokset tuen asiakirjakokonaisuudessa

Tehostettu tuki:

- pedagoginen arvio + ratkaisu tehostettuun tukeen siirtymisestä
- oppimissuunnitelma

Erityinen tuki:

- pedagoginen selvitys
- kirjallinen hallintopäätös
- HOJKS

- Oppilaskohtaiset tukitoimet
- Opetussuunnitelman tavoitteista poikkeaminen
- Opetuksen järjestäminen oppilaalle vamman, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen perusteella
  - Tuen tarpeen arviointi ja tuen toteuttamista koskeva suunnitelma
  - Tukea koskeva päätös

Muita linjauksia

POL 4 a § Konsultatiivinen sairaalaopetuspalvelu

- Sairaalan toimintayksikön sijaintikunnalla on velvollisuus järjestää sairaalassa potilaana olevalle erikoissairaanhoidossa olevalle oppilaalle ja myös muulle kuin sairaalassa erikoissairaanhoidossa potilaana olevalle oppilaalle opetusta ja tukea, jos opetuksen järjestäminen ei muuten ole oppilaan edun mukaista.
- Lakiin lisätään konsultatiivinen sairaalaopetuspalvelu, jota on järjestettävä sellaisissa **tilanteissa, joissa tarvitaan vaativaa monialaista osaamista ennaltaehkäisevien tai korjaavien toimenpiteiden suunnittelemiseksi tai toteuttamiseksi** myös muiden kuin erikoissairaanhoidossa potilaana olevien oppilaiden opetukseen.
- Palvelun tehtävänä on tarjota **opettajalle ja koululle konsultatiivista tukea oppilaan opiskelun ja koulunkäynnin suunnittelemiseksi ja toteuttamiseksi lähikouluperiaatteen mukaisesti.**
- Erikoissairaanhoidon toimintayksikön sijaintikunta ja oppilaan opetuksen järjestäjä sopivat moniammatillisessa yhteistyössä konsultatiivisesta sairaalaopetuspalvelusta, **samoin kuin** siirtymisen kannalta välttämättömästä tuesta oppilaan siirtyessä sairaalaopetukseen ja takaisin.
- Sairaalaopetuksen konsultatiivisten palvelujen avulla voidaan sairaalaopetuksen tukea antaa tasa-arvoisemmin erityisesti sellaisille lapsille ja nuorille, jotka pitkien välimatkojen vuoksi eivät voi osallistua sairaalaopetusyksiköissä järjestettävään avo-opetukseen.
- Ennaltaehkäisevä, oppilaan omaan kouluun annettava konsultatiivinen palvelu voi parhaimmillaan vähentää myös varsinaisen sairaalaopetuksen tarvetta.
- Velvoite huomioidaan peruspalvelujen valtionosuuksissa.

Varhennettu oppivelvollisuus

- Pidentetyn oppivelvollisuuden kokonaisuutta on tarkasteltu
- **Oppivelvollisuuslain (2 §)** muutos: *Varhennettu oppivelvollisuus*
- **Perusopetuslakiin uusi 20 i §** tuen lukuun: *Opetuksen järjestäminen oppilaalle oppimiskykyyn vaikuttavan vamman, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen perusteella*

**Varhennettu
oppivelvollisuus**
5-6v, esiopetusta

**Opetuksen järjestäminen oppilaalle vamman,
sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen perusteella**
7v ->, 1-9 vuosiluokilla,
perusopetusta

- Perusopetuksen aloittamisen myöhentäminen on edelleen mahdollista POL 27 § nojalla

20 i § Opetuksen järjestäminen oppilaalle oppimiskykyyn vaikuttavan vamman, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen perusteella

- Opetus järjestetään tämän pykälän mukaan oppilaalla, jolla
  - on ennen perusopetuksen aloittamista ollut oppivelvollisuuslain 2 §:n 3 momentissa tarkoitettu **varhennetun oppivelvollisuuden päätös** ja tuen tarve jatkuu perusopetuksessa oppilaskohtaisten tukitoimien ja perusopetuksen oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamisen tarpeena
  - **perusopetuksen aikana ilmenevä vamma, sairaus tai toimintakyvyn rajoite** on laadultaan sen kaltainen, että se olisi johtanut oppilaan oppivelvollisuuden varhentamiseen oppilaan ollessa 5- tai 6-vuotias
- Jos oppilaskohtaiset tukitoimet tai perusopetuksen oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista poikkeaminen ovat riittämättömiä, eikä oppilas vamman, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen vuoksi kykene opiskelemaan oppiaineita, **opetus voidaan järjestää toiminta-alueittain.**

Uudistuksen toimeenpano ja resursointi

- Uudistuksen toteutukseen kohdennetaan opetuksen järjestäjille 100 miljoonaa euroa pysyvää vuosittaista rahoitusta valtionosuuksina
- Kuntien peruspalveluiden valtionosuus on yleiskatteellista rahoitusta, eli sitä ei ole korvamerkitty mihinkään toimintaan, vaan kunta päättää itsehallintonsa nojalla rahoituksen kohdentumisesta. Kunnan on silti huolehdittava sille laissa asetetuista velvoitteista.
- Lainsäädännössä on asetettu opetuksen järjestäjille selkeitä velvoitteita tuen järjestämiseen ja toteuttamiseen, ja niiden toteuttamiseksi opetuksen järjestäjille osoitetaan rahoitusta.
- Opetushallitus valmistelelee opetussuunnitelman perusteet siten, että ne voidaan antaa alkuvuodesta 2025. Tavoitteena on, että lainsäädäntö ja opetussuunnitelman perusteet muodostavat johdonmukaisen normiperustan tuen toteuttamiselle.
- Valtakunnallisia koulutuksia toteutetaan siten, että mahdollistetaan kansallisesti kattava osallistuminen
  - OKM: lainsäädäntöä koskevat webinaarit tammikuussa 2025
  - OPH: koulutukset opetussuunnitelman perusteista keväällä 2025
- Opetus- ja kulttuuriministeriö kehittää lisäksi oppimisen ja koulunkäynnin tuen tilastotiedonkeruuta vastaamaan uudistettua lainsäädäntöä
- Opetus- ja kulttuuriministeriö käynnistää lainsäädännön voimaantultua tutkimuksen, jolla seurataan uudistetun lainsäädännön toimeenpanoa ja vaikutusten arviointia sekä jatkokehittämistarpeita

Voimaantulo

- Uudistettu lainsäädäntö tulee voimaan 1.8.2025.
- Uudistetun lainsäädännön mukaiset opetussuunnitelman perusteet sekä niiden mukaisesti päivitetyt paikalliset opetussuunnitelmat otetaan käyttöön kouluissa 1.8.2025 alkaen
- Ennen 1.8.2025 tehty päätös erityisestä tuesta, tehostetun tuen oppimissuunnitelma ja erityisen tuen henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma tulee tarkistaa uuden 4 a luvun mukaiseksi 31.8.2026 mennessä.
- Pidennetyn oppivelvollisuuden sisältävien päätösten tarkistamisen saa aloittaa kuitenkin vasta 1.10.2025.
- Pidennetyn oppivelvollisuuden muutosta koskevat sekä uusi 20 i § tulevat voimaan vasta 1.8.2026.

Kiitos!